

El baró del Lluçanès

L'historiador Rafael Ginebra explica la història i la llegenda popular del baró de La Blava, una família de la petita aristocràcia rural lligada a Sant Martí d'Albars

Vic

Jordi Vilarrodà

Des de Sant Martí d'Albars, baixant cap a la riera Gavarresa, emergeix un imponent i inacabat casal, que tothom coneix com La Torre del Baró. Amb senyals evidents d'abandonament, aquest edifici de principis del segle XX és un dels pocs testimonis físics que queden de la història del baró de La Blava, a més d'una certa memòria popular sobre la mà foradada del seu propietari i la ruïna final en què van derivar els aires de grandesa. L'historiador Rafael Ginebra ha estudiat per primera vegada la història i la llegenda de la família en el llibre *El baró de la Blava: pagesia, noblesa i imaginari popular*.

La investigació l'ha portat a resseguir "tres llinatges que conflueixen" en aquest títol nobiliari: els Prat de Sant Martí d'Albars, els Reixach de Vic i els Martí de Balsareny i també de Vic. El títol nobiliari es remunta al 1771, quan el rei Carles III d'Espanya concedeix la baronia, de nova creació, a Bernat de Martí i de Prat, antic capità d'infanteria pels mèrits contrets en la guerra d'Itàlia. De fet, ell va ser l'únic que el va portar amb tota la legitimitat i només durant tres anys. Al morir, l'any 1774, l'utilitza el seu germà Joan, també militar. Tots dos –i dos germans més, eclesiàstics– moriran sense descendència i el títol passarà "a una branca col·lateral", els Prat Gibert, que a partir de l'any 1800 reben l'herència material. Cap d'ells no reclamarà oficialment l'ús del títol de baró de La Blava però un dels seus descendents, tot i això, el recuperarà per fer-ne ús a finals del segle XIX i principis del XX: és Josep Prat Gibert i Canal, "el qui genera el mite que es conserva en la memòria popular", diu Rafael Ginebra.

Hereu del patrimoni familiar, que havia sumat una considerable quantitat de propietats, Josep Prat Gibert el malversa. "No s'explica com s'ho pot gastar tot en deu anys". El baró era propietari "de quasi tot l'Eixample Morató de Vic", a més d'altres finques a Malla, Múnter o Folgueroles i la casa pairal dels Reixach al carrer de la Ramada de Vic. Però tot es fon: es venen patrimoni per valor de 275.000 pessetes, autèntica fortuna per a l'època, "una espiral de liquidació

El casal inacabat, símbol del final

Vic L'anomenada Torre del Baró, al terme de Sant Martí d'Albars (a la fotografia), "simbolitza el final de la nissaga", diu l'historiador Rafael Ginebra. Potser va ser "l'intent dels

penúltims Gibert d'assolir una prestància social adient a les seves pretensions nobiliàries". Més endavant, entre els anys 1935 i 1937, va ser utilitzada com a escola i actualment ofereix un aspecte de deixadesa.

El darrer descendent, un amant dels cotxes

Vic El darrer descendent de la família va ser Josep M. de Prat Gibert, a qui es pot veure enmig d'aquesta fotografia, durant la festa dels Elois de Prats, en una data no determinada de principis del segle XX. Sembla ser que era aficionat als automòbils, i la necessitat va fer que aquesta afició es convertís en professió. Sense patrimoni de cap mena (una casa al carrer Major de Prats, encara dita avui Cal Baró, la van llogar), Josep M. de Prat es va traslladar a Barcelona. Consta que es va dedicar a la compra-venta de cotxes, motos i

maquinària, i va morir l'any 1975 sense descendència. La seva dona havia mort uns anys abans, el 1959, i en l'esquela hi ha l'última refe-

rència a un títol nobiliari que ja era totalment fictici: "Teresa Sanz Fusimany de Prat-Gibert, baronesa de La Blava".

patrimonial". Tant és així que l'any 1907, en plena voràgine, la seva dona inicia un plet per demanar el divorci i el motiu és la "prodigalitat" del marit, és a dir, el seu dispendi sense control.

La fama de la família és tanta que fins i tot se'n fa una obra teatral-cinematogràfica en to còmic, *El baró de La Blava*, que es va poder veure l'any 1904 al Teatre Romea de Barcelona, i el vigatà Joaquim Salarich va incloure el personatge del baró en la seva obra *Lo castell de Sabassona: narració de costums de l'edat mitjana*.

Antecedents rocambolescos

Vic

J.V.

Els antecedents de la família es remunten fins a la Guerra de Successió, amb episodis rocambolescos on es barregen des de segrestaments de donzelles fins a lleialtats i desercions entre el bàndol austriacista i el felipista. Un avantpassat del primer baró, el jurista Joan Antoni Martí, va ser un dels signants del Pacte de Sant Sebastià per aixecar l'exèrcit

contra Felip V. Els seus fills Josep Antoni i Joan Baptista, tots dos militars, van donar suport inicialment a la causa austriacista, si bé el segon va canviar de bàndol. Aquest va ser més famós, però, per haver segrestat junt amb un còmplice dues noies joves d'un convent de Barcelona. Una d'elles, Maria de Prat i Reixach, tenia només 13 anys i s'acabaria casant amb el seu raptor després de passar una dècada "arreglant els processos", explica Ginebra.

El Temple Romà de Vic exposa l'obra de Chikako Taketani

Vic Un any i mig després de la mort prematura de l'artista japonesa afincada a Ripoll, l'obra de Chikako Taketani s'exposa a partir d'aquest divendres i fins al dia 8 de març al Temple Romà de Vic. La selecció d'obres mostra sobretot els darrers anys de producció de la pintora, els més fecunds, un període que té el seu inici l'agost de 2009 amb una exposició al mateix Temple Romà. La inauguració tindrà lloc a les 7 de la tarda.

La pintura del vigatà Estrada Vilarrasa s'exposa a Barcelona

Barcelona L'obra pictòrica del vigatà Albert Estrada Vilarrasa s'exposa des d'aquest dijous i fins al dia 13 de gener al Centre Cívic Pere Pruna, al districte de Sarrià-Sant Gervasi de Barcelona. La delicadesa en el tractament de l'aquarel·la ha convertit el pintor vigatà en un dels últims grans clàssics del gènere. Estrada Vilarrasa té preferència per escenaris íntims, que prenen relleu per la forma com hi incideix la llum.

Cursos de 'mapping', literatura i iniciació a l'art, a l'ACVIC

Vic L'ACVIC, Centre d'Arts Contemporànies de Vic, ha programat tres cursos d'hivern sobre matèries relacionades amb l'art, que tindran lloc al mes de febrer. Els cursos seran sobre la nova tècnica del *mapping* audiovisual, a càrrec de Raimon Guarro; la relació entre literatura i arts visuals, amb l'escriptor Víctor Sunyol, i sobre iniciació a l'art contemporani per a professors d'educació infantil i primària, impartit per Cloe Masotta.

L'Arxiu Comarcal d'Osona introdueix a la paleografia

Vic Durant el mes de febrer, l'Arxiu Comarcal d'Osona organitza per segona vegada durant el mes de febrer un curs pràctic d'introducció a la paleografia, la interpretació de documents històrics. El curs serà impartit per Albert Martí, doctor en Història, estarà centrat en la Catalunya medieval i moderna (segles XV-XVII) i tractarà sobre els arxius patrimonials, la situació dels pagesos medievals i el règim patrimonial i successori.